บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไย มีชื่อสามัญว่า Longan หรือ Lungan เป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของภาคเหนือตอนบน แหล่งปลูกลำไยที่สำคัญได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน และตาก พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์ดอ รองลงมา คือพันธุ์สีชมพู และพันธุ์เบี้ยวเขียว ลำไยจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญทั้งในรูปลำไยสด อบแห้ง แช่แข็ง และลำไยกระป๋อง มูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท ผลผลิตลำไยสดในแต่ละปีจะใช้บริโภคภายในประเทศเพียงร้อยละ 30 และส่งออกในรูปผลสดและผลิตภัณฑ์ร้อยละ 70 จากสถิติในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง 160,391 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,451.50 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง 168,632 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,630.20 ล้านบาท เพิ่มจากปี พ.ศ. 2550 เป็นมูลค่า 178.70 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2552 มีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง (มกราคม – ตุลาคม) 191,739 ตัน คิดเป็นมูลค่าส่งออก 2,977 ล้านบาท ตลาดส่งออกลำไยสดที่สำคัญของประเทศได้แก่ ประเทศฮ่องกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ส่วนประเทศจีนมีความต้องการบริโภคลำไยสดปีละประมาณ 0.20 - 0.25 ล้านตัน ส่วนตลาดส่งออกลำไยอบแห้งได้แก่ประเทศจีน ฮ่องกง เวียดนาม และสิงคโปร์ ตลาดลำไยแช่แข็งได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา และตลาดลำไยกระป๋องได้แก่ ประเทศมาเลเซีย จากความต้องการผลผลิตลำไยที่มากขึ้น ทำให้มีการขยายการปลูกลำไยไปทั่วประเทศมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงพาณิชย์มีนโยบายสนับสนุนการปลูกและผลิตลำไย จึงนับได้ว่าการปลูกและการผลิตลำไยมีโอกาสที่จะพัฒนาได้เป็นอย่างดียิ่ง (โครงการการสร้างเครือข่าย การรวมกลุ่มและเชื่อมโยงข้อมูลของเกษตรกรและชุมชนกรณีศึกษา, 2554 : ออนไลน์)

สำหรับอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นอำเภอที่เกษตรกรทำสวนไม้ผลส่วนใหญ่จะปลูกลำไยเป็นหลัก โดยในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 10 ตำบล คือ ตำบลท่าวังผา ตำบลริม ตำบลตาลชุม ตำบลศรีภูมิตำบลยม ตำบลจอมพระ ตำบลแสนทอง ตำบลผาทอง ตำบลผาตอ และตำบลป่าคาโดยเฉพาะตำบลตาลชุมมีพื้นที่ปลูกลำไยมากที่สุดคือ 4,565 ไร่ รองลงมาคือตำบลผาตอ 1,096 ไร่ และตำบลศรีภูมิมีจำนวน 1,030.24 ไร่ ตามลำดับ ถึงแม้การปลูกลำไยจะได้รับ

การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและมีแนวโน้มการขยายพื้นที่เพาะปลูกลำไยอย่างต่อเนื่องจากความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น แต่หากการผลิตลำไยของประเทศประสบปัญหาผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกันคือประมาณเดือน กรกฎาคม ถึง สิงหาคม และเป็นลำไยไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร มีผลให้เกษตรกรประสบปัญหาราคาลำไยตกต่ำ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรบางรายหันมาให้ความสนใจที่จะผลิตลำไยในฤดูคุณภาพโดยการใช้สารกลุ่มคลอเรตชักนำการออกดอกลำไยเพื่อให้ผลผลิตออกสม่ำเสมอ แต่เกษตรกรจะใส่สารบังคับลำไยให้ออกดอก โดยที่ต้นลำไยยังมีสภาพไม่พร้อมอาจส่งผลให้ผลผลิตและคุณภาพของลำไยไม่ดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตลำไยในฤดู เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจในการตัดสินใจเลือกการผลิตลำไยคุณภาพในพื้นที่อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ตามความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพ ตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

2.5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

2.6 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

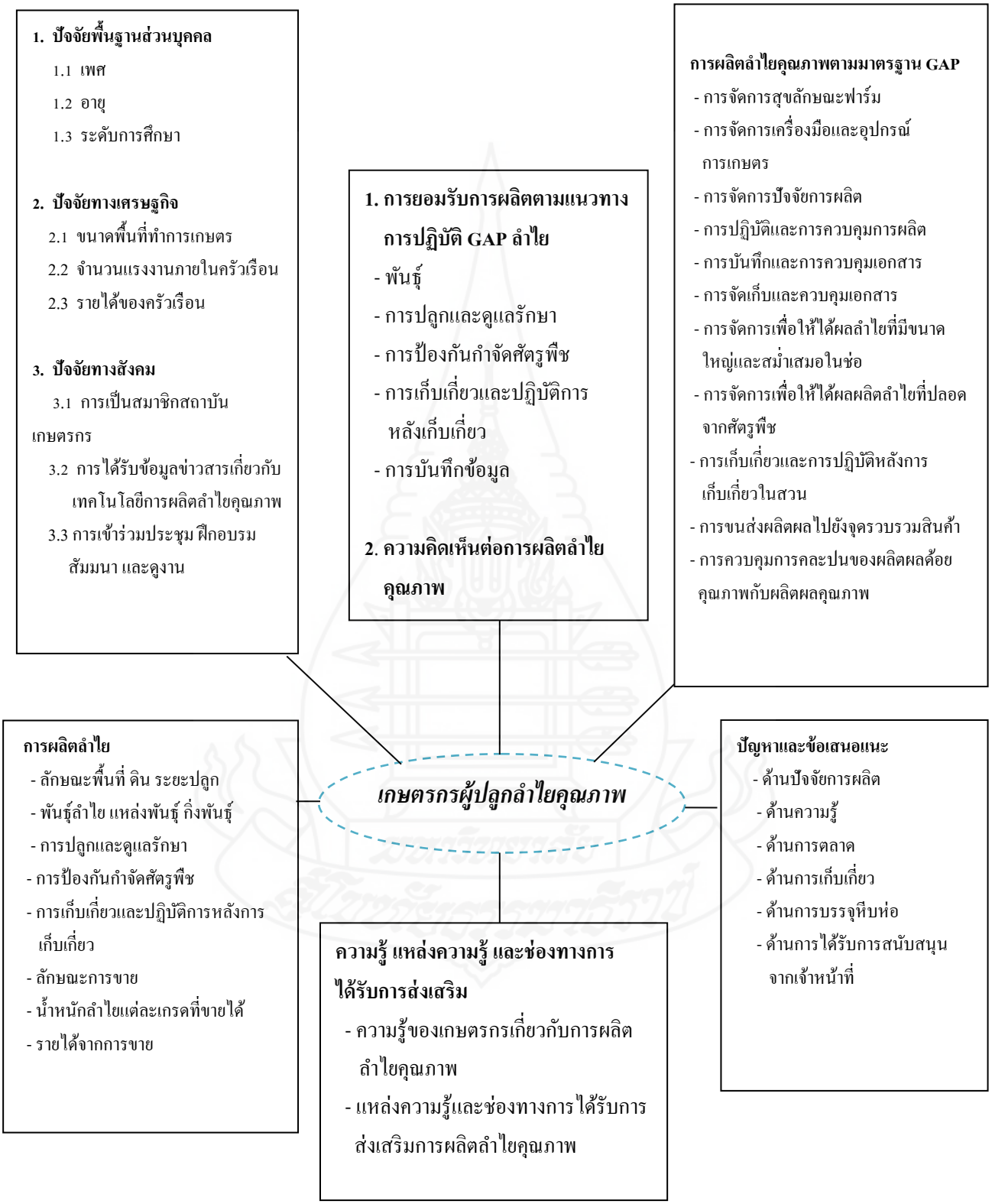

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีขอบเขตดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาในเขตอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ กำหนดศึกษาจากประชากรเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2557 – มกราคม 2558 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

4.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน สภาพการผลิตลำไยด้านลักษณะพื้นที่ ดิน ระยะปลูก พันธุ์ลำไย แหล่งพันธุ์ กิ่งพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว และต้นทุน ผลตอบแทนการผลิต ต้นทุนปัจจัยการผลิต ลักษณะการขาย ราคาจำหน่าย รายได้จากการขาย การผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ด้านการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร การจัดการปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและการควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อให้ได้ผลลำไยที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอในช่อ การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดจากศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวนการขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้าการควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

5.2 การผลิตลำไยคุณภาพ หมายถึง การผลิตลำไยให้มีผลโตสม่ำเสมอ สีสวย ต้นทุนการผลิตต่ำ และไม่มีสารเคมีตกค้าง

5.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) หมายถึง การปฏิบัติในการผลิตพืชเพื่อให้ผลผลิตได้มาตรฐานปลอดภัย ปลอดศัตรูพืช ตามหลักวิชาการของกรมวิชาการเกษตร และในการวิจัยครั้งนี้นำมาใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล

5.4 เทคโนโลยีการผลิตลำไย หมายถึง วิธีการ เทคนิค ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตลำไย เพื่อเพิ่มผลผลิตลำไยให้สูงขึ้น และมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยี การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกระตุ้นให้ลำไยออกดอก การป้องกันกำจัดศัตรูลำไย การดูแลรักษาหลังลำไยติดผล การเก็บเกี่ยว การคัดเกรด และการบรรจุหีบห่อ

5.5 สภาพการผลิตลำไย หมายถึง การนำปัจจัยการผลิต เช่น เงิน ที่ดิน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอื่นๆ เพื่อนำมาผลิตลำไยให้ได้ผลผลิตเพื่อจำหน่าย

5.6 รายได้ หมายถึง รายได้ต่อปีจากการจำหน่ายลำไยของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางในการปรับปรุงการวางแผนการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรต่อไป

6.2 ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ผลิตลำไย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

6.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพแก่เกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น